

ПОСТУПАК КЊИЖЕЊА

- ❖ У наставку се дају прокњижене промене из Практикума (задатак 2) на 22. стр. Промене су прокњижене кроз дневник и главну књигу, уз детаљно објашњење сваке промене.

Прокњижити следеће промене кроз дневник и главну књигу (ПДВ занемарити јер његово књижење још није обрађено):

- 1) Са текућег рачуна је подигнуто готовине у износу од 16.000 динара.
- 2) Купљен је канцеларијски материјал за 12.000 динара. Обавезе су плаћене меницом. Добављач је наплатио меницу.
- 3) Продато је производа у вредности од 230.000 динара. Купац је платио чеком. Чек је наплаћен.
- 4) Издато је у производњу сточне хране у вредности од 66.000 динара.
- 5) По рачуну Телекома трошкови телефона за јануар износе 19.000 динара. Обавезе су плаћене.
- 6) Купљен је нов трактор за 800.000 динара.
- 7) Унапред је добијена уплата за соју, која ће накнадно бити испоручена, у износу од 620.000 дин. Соја је испоручена у уговореном року.
- 8) Уплаћен је пазар из благајне на текући рачун у износу од 39.000 динара
- 9) По фактури закуподавца трошкови кирије за изнајмљени пословни простор износе 24.000 динара. Кирија је плаћена у кешу.
- 10) Купљена је половна мешаона за 200.000 динара. Набавна вредност мешаоне је 850.000 динара, а отписана 650.000 динара. (*грешка: у практикуму пише 8500.000*)
- 11) Пописом је утврђен мањак материјала у вредности од 31.000 динара. Половину мањка магационер је надокнадио готовинском уплатом, јер је утврђено да је одговоран за његов настањак, а остатак се књижи на терет предузећа.

Ред. бр.	ОПИС	ПОЗИВ	ПРОМЕТ	
			Дугује	Потражује
1	Благајна Текући рачун За подизање готовине	243 241	16.000	16.000
2	Материјал - остали Добављачи у земљи За купљен канцеларијски материјал	1012 435	12.000	12.000
2а	Добављачи у земљи Обавезе за издате менице За издату меницу	435 4291	12.000	12.000
2б	Обавезе за издате менице Текући рачун За наплаћену меницу	4291 241	12.000	12.000
3	Купци у земљи Готови производи За продате производе	204 120	230.000	230.000
3а	Примљени чекови Купци у земљи За примљен чек	2400 204	230.000	230.000
3б	Текући рачун Примљени чекови За наплаћен чек	241 2400	230.000	230.000
4	Трошкови материјала Основни материјал За издат основни материјал	511 1010	66.000	66.000
5	Трошкови ПТТ услуга Добављачи у земљи За ПТТ трошкове	5312 435	19.000	19.000
5а	Добављачи у земљи Текући рачун За плаћене обавезе	435 241	19.000	19.000
6	Постројења и опрема Добављачи у земљи За купљен трактор	023 435	800.000	800.000
7	Текући рачун Примљени аванси За унапред добијену уплату	241 4300	620.000	620.000
7а	Купци у земљи Готови производи За испоручену соју	204 120	620.000	620.000

76	Примљени аванси	4300	620.000	
	Купци у земљи	204		620.000
	За наплаћена потраживања			
8	Текући рачун	241	39.000	
	Благајна	243		39.000
	За уплаћен пазар			
9	Трошкови закупнина	533	24.000	
	Добављачи у земљи	435		24.000
	За трошкове кирије			
9а	Добављачи у земљи	435	24.000	
	Благајна	243		24.000
	За плаћене обавезе			
10	Постројење и опрема	023	850.000	
	ИВ постројења и опреме	0294		650.000
	Добављачи у земљи	435		200.000
	За купљену половну мешаону			
11	Мањкови	5740	15.500	
	Потраживања од запослених	221	15.500	
	Материјал	101		31.000
	За утврђен мањак материјала			
11а	Благајна	243	15.500	
	Потраживања од запослених	221		15.500
	За наплаћена потраживања			
			4.489.500	4.489.500

Конта главне књиге

АКТИВНИ РАЧУНИ И РАЧУНИ РАСХОДА			ПАСИВНИ РАЧУНИ И РАЧУНИ ПРИХОДА																										
Д	Почетни Сдо <i>Повећање</i>	П <i>Смањење</i> Крајњи Сдо	Д	Крајњи Сдо <i>Смањење</i>	П Почетни Сдо <i>Повећање</i>																								
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">243 Благајна</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">1)</td> <td style="text-align: right;">16.000</td> <td style="text-align: right;">39.000 (8</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">11a)</td> <td style="text-align: right;">15.500</td> <td style="text-align: right;">24.000 (9a</td> </tr> </tbody> </table>			Д	243 Благајна	П	1)	16.000	39.000 (8	11a)	15.500	24.000 (9a	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">241 Текући рачун</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">3б)</td> <td style="text-align: right;">230.000</td> <td style="text-align: right;">16.000 (1</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">7)</td> <td style="text-align: right;">620.000</td> <td style="text-align: right;">12.000 (2б</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">8)</td> <td style="text-align: right;">39.000</td> <td style="text-align: right;">19.000 (5a</td> </tr> </tbody> </table>			Д	241 Текући рачун	П	3б)	230.000	16.000 (1	7)	620.000	12.000 (2б	8)	39.000	19.000 (5a			
Д	243 Благајна	П																											
1)	16.000	39.000 (8																											
11a)	15.500	24.000 (9a																											
Д	241 Текући рачун	П																											
3б)	230.000	16.000 (1																											
7)	620.000	12.000 (2б																											
8)	39.000	19.000 (5a																											
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">1012 Материјал - остали</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">2)</td> <td style="text-align: right;">12.000</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			Д	1012 Материјал - остали	П	2)	12.000		<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">435 Добављачи у земљи</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">2a)</td> <td style="text-align: right;">12.000</td> <td style="text-align: right;">12.000 (2</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">5a)</td> <td style="text-align: right;">19.000</td> <td style="text-align: right;">19.000 (5</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">9a)</td> <td style="text-align: right;">24.000</td> <td style="text-align: right;">800.000 (6</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">24.000 (9</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">200.000 (10</td> </tr> </tbody> </table>			Д	435 Добављачи у земљи	П	2a)	12.000	12.000 (2	5a)	19.000	19.000 (5	9a)	24.000	800.000 (6			24.000 (9			200.000 (10
Д	1012 Материјал - остали	П																											
2)	12.000																												
Д	435 Добављачи у земљи	П																											
2a)	12.000	12.000 (2																											
5a)	19.000	19.000 (5																											
9a)	24.000	800.000 (6																											
		24.000 (9																											
		200.000 (10																											
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">4291 Обавезе за издате менице</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">2б)</td> <td style="text-align: right;">12.000</td> <td style="text-align: right;">12.000 (2a</td> </tr> </tbody> </table>			Д	4291 Обавезе за издате менице	П	2б)	12.000	12.000 (2a	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">204 Купци у земљи</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">3)</td> <td style="text-align: right;">230.000</td> <td style="text-align: right;">230.000 (3a</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">7a)</td> <td style="text-align: right;">620.000</td> <td style="text-align: right;">620.000 (7б</td> </tr> </tbody> </table>			Д	204 Купци у земљи	П	3)	230.000	230.000 (3a	7a)	620.000	620.000 (7б									
Д	4291 Обавезе за издате менице	П																											
2б)	12.000	12.000 (2a																											
Д	204 Купци у земљи	П																											
3)	230.000	230.000 (3a																											
7a)	620.000	620.000 (7б																											
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">120 Готови производи</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">230.000 (3</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">620.000 (7a</td> </tr> </tbody> </table>			Д	120 Готови производи	П			230.000 (3			620.000 (7a	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">2400 Примљени чекови</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">3a)</td> <td style="text-align: right;">230.000</td> <td style="text-align: right;">230.000 (3б</td> </tr> </tbody> </table>			Д	2400 Примљени чекови	П	3a)	230.000	230.000 (3б									
Д	120 Готови производи	П																											
		230.000 (3																											
		620.000 (7a																											
Д	2400 Примљени чекови	П																											
3a)	230.000	230.000 (3б																											
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">511 Трошкови материјала</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">4)</td> <td style="text-align: right;">66.000</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			Д	511 Трошкови материјала	П	4)	66.000		<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">1010 Основни материјал</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">66.000 (4</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">31.000 (11</td> </tr> </tbody> </table>			Д	1010 Основни материјал	П			66.000 (4			31.000 (11									
Д	511 Трошкови материјала	П																											
4)	66.000																												
Д	1010 Основни материјал	П																											
		66.000 (4																											
		31.000 (11																											
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">5312 Трошкови ПТТ услуга</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">5)</td> <td style="text-align: right;">19.000</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			Д	5312 Трошкови ПТТ услуга	П	5)	19.000		<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">023 Постројења и опрема</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">б)</td> <td style="text-align: right;">800.000</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">10)</td> <td style="text-align: right;">850.000</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			Д	023 Постројења и опрема	П	б)	800.000		10)	850.000										
Д	5312 Трошкови ПТТ услуга	П																											
5)	19.000																												
Д	023 Постројења и опрема	П																											
б)	800.000																												
10)	850.000																												
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">4300 Примљени аванси</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">7б)</td> <td style="text-align: right;">620.000</td> <td style="text-align: right;">620.000 (7</td> </tr> </tbody> </table>			Д	4300 Примљени аванси	П	7б)	620.000	620.000 (7	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">533 Трошкови закупнина</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">9)</td> <td style="text-align: right;">24.000</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			Д	533 Трошкови закупнина	П	9)	24.000													
Д	4300 Примљени аванси	П																											
7б)	620.000	620.000 (7																											
Д	533 Трошкови закупнина	П																											
9)	24.000																												
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">0294 ИВ постројења и опреме</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td style="text-align: right;">650.000 (10</td> </tr> </tbody> </table>			Д	0294 ИВ постројења и опреме	П			650.000 (10	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">5740 Мањкови</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">11)</td> <td style="text-align: right;">15.500</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			Д	5740 Мањкови	П	11)	15.500													
Д	0294 ИВ постројења и опреме	П																											
		650.000 (10																											
Д	5740 Мањкови	П																											
11)	15.500																												
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Д</th> <th style="text-align: center;">221 Потраж. од запослених</th> <th style="text-align: center;">П</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">11)</td> <td style="text-align: right;">15.500</td> <td style="text-align: right;">15.500 (11a</td> </tr> </tbody> </table>			Д	221 Потраж. од запослених	П	11)	15.500	15.500 (11a																					
Д	221 Потраж. од запослених	П																											
11)	15.500	15.500 (11a																											

Објашњења промена:

- 1) У првој промени је прокњижено подизање готовине са текућег рачуна на основу извода банке. Дошло је до промене стања на два активна конта (*благајна и текући рачун*), где се повећава стање на конту Благајна (дугује) и смањује стање на конту Текући рачун (потражује).
- 2) Наредна промена се евидентира кроз три књиговодствена става. У првом ставу (2) прокњижено је повећање стања на активном рачуну Материјал – остали (дугује) по основу набавке канцеларијског материјала. Са друге стране, дошло је до повећање обавеза према добављачима по основу ове набавке. Добављачи у земљи, као пасиван конто, потражују, пошто се сва повећања на пасивним рачунима књиже на потражној страни. Други став (2а) представља књижење плаћања обавеза према добављачима меницом. Обавезе према добављачима се смањују на дуговој страни, док се повећавају обавезе по основу издатих меница (пасиван конто – потражује). Последњи став (2б) подразумева књижење наплате менице, обавезе по основу издатих меница се смањују на дуговој страни, док се стање на Текућем рачуну такође смањује, али пошто је у питању активан конто, ово смањење се књижи на потражној страни.
- 3) Књижење продаје производа се евидентира на основу излазне фактуре. На дуговој страни се књижи повећање потраживања од купаца по основу продаје, с обзиром да се ради о активном рачуну. Потражују Готови производи^{*}, активан рачун, пошто је дошло до смањења залиха по основу њихове продаје. (3а) Наплаћена су потраживања од купаца, смањује се стање на том рачуну (потражује), а повећава се стање на конту Примљени чекови (активан конто – дугује). (3б) У последњем ставу је прокњижена наплата чека. По овом основу, смањује се стање на конту Примљени чекови (потражује), а повећава стање на Текућем рачуну (дугује).
- 4) Издавање материјала у производњу се врши на основу требовања материјала, којим се налаже и потврђује издавање материјала из складишта. У овом случају долази до смањења залиха на конту Материјал основни (активан конто – потражује), док се, истовремено, повећавају и трошкови (расходи) материјала (кл. 5). Расходи се, се према правилу, књиже као и активни рачуни што значи да се повећавају на дуговој страни.
- 5) Ова промена се евидентира на основу улазне фактуре за трошкове телефона. Повећавају се трошкови ПТТ услуга (кл. 5) који дугују, док се, такође, повећавају обавезе према добављачима (пасиван конто) који потражују. (5а) У овом ставу се књижи плаћање обавеза према добављачима. Смањује се стање на Текућем рачуну (потражује), док се смањење стања на рачуну Добављачи књижи на дуговој страни.
- 6) Прокњижена је куповина опреме (трактора). Повећава се стање на конту Постројења и опрема (активан рачун – дугује), а такође се повећавају и обавезе према добављачима по основу ове куповине (пасиван рачун – потражује).
- 7) У наредној промени се евидентира продаја производа уз авансно плаћање. У првом ставу прокњижена је авансна уплата купаца за соју која ће бити испоручена у наредном периоду. Повећава се стање на Текућем рачун (активан конто – дугује), док се повећава стање и на рачуну Примљени аванси (пасиван конто – потражује). (7а) У другом ставу прокњижена је испорука производа, повећава се потраживање од купаца (активан

^{*} Ово је поједностављен пример у циљу појашњења основних правила књижења. У наставку ћемо залихе производа евидентирати по тржишној (фер) вредности у погонском књиговодству и њихово смањење засебно евидентирати у погонском књиговодству.

конто – дугује) и смањењују залихе готових производа (активан конто – потражује). На крају (7б) потребно је смањити стања на рачуну Примљени аванси и Купци, пошто су купци унапред платили своју обавезу по основу куповине. У овом случају, Примљени аванси ће се смањити на дуговној страни, а конто Купци на потражној.

- 8) Уплата пазара на текући рачун* се евидентира као промена на контима Текући рачун и Благајна. Смањује се стање на конту Благајна (потражује), а повећава на конту Текући рачун (дугује).
- 9) Књижење трошкова закупа се врши на основу улазне фактуре. Трошкови се повећавају на дуговној страну, док се обавезе према добављачима повећавају на потражној страни. (9а) Обавеза према добављачима је плаћена у готовом (кешу), подразумева да се у овом књиговодственом ставу промена књижи на два конта: Добављачи и Благајна. Смањује се обавеза према добављачима на дуговној страни, док се стање на конту Благајна (активан конто) смањује на потражној страни.
- 10) Код куповине половне опреме (мешаона) промена се књижи на три рачуна: Постројења и опрема - основни рачун, Исправка вредности постројења и опреме – корективни рачун и Добављачи. На основном рачуну – Постројења и опрема (активан конто) књижи се набавна вредност купљене опреме на дуговној страни, пошто је дошло до повећања стања на овом рачуну. На корективном рачуну се књижи отписана (амортизована) вредност опреме, до момента куповине, на супротној страни (потражује). Салдо ова два рачуна треба да прикаже стварну (књиговодствену) вредност опреме. Добављачи (пасиван конто), од којих је опрема купљена, потражују, пошто се повећава обавеза према њима по основу куповине.
- 11) Приликом настанка мањка неопходно је констатовати ко је одговоран за исти, затим прокњижити насталу промену. У овом конкретном случају, материјал, ког има мање на стању, ће потраживати за цео износ. Са друге стране, повећавају се потраживања од запослених на дуговној страни за половину износа, пошто је утврђено да је магационер делимично одговоран за мањак. Друга половина представља повећање расхода (мањка) и књижи се на дуговној страни. (11а) У другом књиговодственом ставу је прокњижена готовинска уплата магационера, повећањем стања на конту Благајна (дугује) и смањењем потраживања на конту Потраживања од запослених (потражује). Оба су активна конта.

* Код књижења готовине се користи прелазни рачун док не стигне извод текућег рачун, како би се постигла дневна ажурност. У овом примеру нисмо користили Прелазни рачун, пошто је овде акценат на основним правилима књижења, односно упознавању са њима.